

Les fonts del Port

Vicent Pellicer Ollés

Eren temps de figues seques i de rostoll; eren temps de farinetes amb cansalada (?) i rosegons de pa; de burro i de sàrria; de serves i de codonys; d'avarques i de bastó de sabina; de masos i de pous amargenats; de bancals i de màrgens arrengrerats; de suor amarada de pluja i de neus permanents; de ramats, de llet endolcida i de boscos nets; de nits de contes, de brasa i de foc manyac; de mans clivellades i cares agostades; de criatures despullades per les eres i de gossos llebrers; de pous de pagaquitrà, de calç i de carboneres; de pins plagats d'esquirols, del vol de l'aufrany i del trencalòs; eren temps de les plantes remeieres, del tupí i del cànter; de lluita per la supervivència, de disputes i de recances; eren temps dels hòmens i les dones del Port, i de la saviesa amb què cada albada els il·luminava.

I també era el temps de les fonts (potser més d'un miler?): fonts per als pastors i per als ramats, per als matxos i per als burros, per a les raboses, les fagines i les genetes, per als tudons i les tótores, els pinsans, els cargolets, els pardals de bardissa, els picots..., per als boscos i els núvols...

Temps era temps, les deus dels barrancs, de les planes i dels boscos del Port brollaven generosament. Al voltant de l'aigua creixen els masos (de Pau, del Carboneret, Sant Miquel, de les Eres, de Fandos, de Santa Pau...), les persones que hi habitaven, l'horta, els camps de blat, els farratges, els pins, els roures, els faigs, les moltes...

Els ramats, assedegats per la fartanera d'herbei fresc i tendre, buidaven els bassis de les Fontanelles de Dalt (Vall-de-roures) i continuaven pasturant; hores després, baixaven a les Fontanelles de Baix per saciar-se'n, i calmar l'ansietat que els mossegava la gola resseca.

Les ovelles, que s'atipaven de margarides i trèvols d'olor, per les rodalies de la font dels Corralets (Alfara de Carles), hi bevien tant com volien, i, seguint les petjades del pastor, continuaven fins a la cova dels Adells.

Els animalons que corrien i menjaven per les vores dels rius (Algars, Estrets...) tastaven les aigües cristal·lines de la font del Cigró, del Molinet, dels ullals de la rosa, l'ullal Gros..., i els

que preferien les pastures altes bevien aigües verges, xopes de sentors de romer, sàlvia, frígola, sajolida...

Pastors i ramats baixaven per la portella del Vicari; pujaven de la Caramella, de la mola Castellona; venien de la vall del Pastor, de la mola del Moro, de cova de Caro..., i tots feien cap a la font dels bassis de Caro: en un racó humit, curull de moltes i falzies, prop d'un teix monumental, de les entranyes de la roca, per una esclatxa ombrívola, brollava aigua dolça, que omplia diversos bassis gegantins.

De sempre, al llarg del temps, hi va haver una simbiosi perfecta entre els habitants del Port i l'aigua que la natura els regalava. L'aigua, el manà de la vida, era la força vital, sense la qual la seua supervivència, a muntanya, no estava garantida.

Avui, lluny de la bonança d'aquells dies florits, que engalanaven les terres del Port, centenars de fonts ja han alenat per darrera vegada; d'altres, s'estan enfonsant en l'oblit i la ignorància: són la pastura d'una agonia lenta i irreversible; i unes poques, ufanoses (perquè han sigut recuperades pels guardes de Reserves de Fauna, conservades per algun dels pocs pastors que hi queden, protegides per la mare natura...), són i seran (Déu sap durant quant temps!) la manifestació bellíssima d'una part de la cultura del Port que es troba amenaçada de mort: una font que desapareix és un estel que cessa de brillar, un trosset del cor del bosc que es marceix.

Font del Bassiol al Negrell.